

March-April 2021, Volume 10, Issue 1

Anticipating Students, Academic Advancement According to Social Competence, Mediating Role Academic Meaning

Majid Khatibi¹, Ghamar Kiani^{2*}, Gholamhossein Entesar Foumany²,
Mohammad Saeed Ahmadi³

1- PhD Student of Educational Psychology, Islamic Azad University, Zanjan Branch, Zanjan, Iran.

2- Assistant Professor of Psychology, Islamic Azad University, Zanjan Branch, Zanjan, Iran.

3- Assistant Professor of Psychology, Farhangian University Zanjan, Zanjan, Iran.

Correspondent Author: Ghamar Kiani, Assistant Professor of Psychology, Islamic Azad University, Zanjan Branch, Zanjan, Iran.

E-mail: kherad439@yahoo.com

Received: 25 Nov 2020

Accepted: 17 Feb 2021

Abstract

Introduction: Academic advancement of students is one of the important indicators in educational evaluation. Characteristics such as social competence and educational meaning from the students, point of view have decisive role. The aim of this research was anticipating students, academic advancement according to social competence with the mediating role of educational meaning.

Methods: This research was done by descriptive- correlation method. The statistical community of this research includes 3015 grade 11 male students in the region two of Rasht in educational year 2019-2020 and 341 students were selected by random sampling cluster. For gathering the data, the average of second semester of the students, social competence questionnaire of Felner Lis and Philips (1990) and educational meaning questionnaire of Henderson, King and Smith (2006) were used. Research data were analyzed using Pearson correlation coefficient and structural equation modeling with SPSS26 and AMOS24 software.

Results: The results of structural equation modeling showed that the direct effect of social competence on the variable of academic achievement was significant ($P < 0.001$). The direct effect of social competence on the variable of academic meaning and the direct effect of academic meaning on the variable of academic achievement were significant ($P < 0.001$). The indirect effect of social competence mediated by academic meaning on academic achievement variable was significant ($P < 0.001$).

Conclusions: According to the results of findings in this research, we can say that structural model of research fits with the gathered data. Based on the results of this study education policy makers can use the social competence variable to mediate academic meaning to explain the relationship between students' academic achievement.

Keywords: Academic Advancement, Social Competence, Educational Meaning, Learning.

پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بر اساس کفایت اجتماعی؛ نقش میانجی معنی تحصیلی

مجید خطیبی^۱، قمر کیانی^{۲*}، غلامحسین انتصارفومنی^۲، محمدسعید احمدی^۳

۱- دانشجوی دکتری روان شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان، زنجان، ایران.

۲- استادیار گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان، زنجان، ایران.

۳- استادیار گروه روانشناسی دانشگاه فرهنگیان زنجان، زنجان، ایران.

نویسنده مسئول: قمر کیانی، دکتری روانشناسی، استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان، زنجان، ایران
ایمیل: Kherad439@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۹/۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۸

چکیده

مقدمه: پیشرفت تحصیلی فراگیران یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزشی است. وجود ویژگی هایی همچون کفایت اجتماعی و نیز معنی تحصیلی از نگاه دانش آموزان در این رابطه نقش تعیین کننده ای دارند. هدف این پژوهش پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بر اساس کفایت اجتماعی؛ با نقش میانجی معنی تحصیلی بود.

روش کار: این پژوهش به روش توصیفی- همبستگی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل تعداد ۳۰۱۵ نفر از دانش آموزان پسر پایه یازدهم مدارس ناحیه ۲ شهر رشت در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود که از بین آن ها نمونه ای به تعداد ۳۴۱ نفر به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها، از معدل ترم دوم دانش آموزان و پرسشنامه های کفایت اجتماعی فلنر، لیس و فیلیپس (۱۹۹۰) و نیز معنی تحصیلی هندرسون- گینک و اسمیت (۲۰۰۶) استفاده شد. داده های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و الگوسازی معادلات ساختاری با نرم افزارهای SPSS26 و AMOS24 تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: نتایج حاصل از الگوسازی معادلات ساختاری نشان داد که اثر مستقیم کفایت اجتماعی بر متغیر پیشرفت تحصیلی معنی دار بود ($P < 0/001$). اثر مستقیم کفایت اجتماعی بر متغیر معنی تحصیلی و اثر مستقیم معنی تحصیلی بر متغیر پیشرفت تحصیلی معنی دار بود ($P < 0/001$). اثر غیرمستقیم کفایت اجتماعی با میانجی گری معنی تحصیلی بر متغیر پیشرفت تحصیلی معنی دار بود ($P < 0/001$).

نتیجه گیری: بر اساس نتایج یافته های این پژوهش می توان نتیجه گیری کرد مدل ساختاری پژوهش با داده های گردآوری شده برازش داشت. بر همین اساس سیاستگذاران آموزش و پرورش برای تبیین رابطه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می توانند از متغیر کفایت اجتماعی با میانجی گری معنی تحصیلی استفاده کنند.

کلید واژه ها: پیشرفت تحصیلی، کفایت اجتماعی، معنی تحصیلی، یادگیری.

مقدمه

است. پیشرفت تحصیلی یعنی موفقیت در یادگیری دروس مدرسه ای، وقتی فرد در یک موقعیت برنامه ریزی با هدف های مشخص تحصیل قرار می گیرد و در صورتی که بتواند به تمامی هدف های از پیش تعیین شده برسد، پیشرفت تحصیلی کامل دارد و در صورتی که به برخی از هدف ها برسد پیشرفت نسبی کسب کرده است (۲). اگر تعلیم و تربیت نتواند نیروهای انسانی تحت آموزش خود را در قالب انواع تخصص ها و مهارت های مکمل و مورد

آموزش و پرورش به عنوان یک نظام سرنوشت ساز در هر جامعه ای با صرف هزینه فراوان، تعلیم و تربیت فرزندان واجب التعلیم آن جامعه را به عهده دارد. انتظار می رود که محصولات نهایی این سازمان در آینده از کارایی و بهره وری کافی برخوردار باشند (۱). یکی از اهداف مهم که در این خصوص مطرح است موضوع پیشرفت تحصیلی

مجید خطیبی و همکاران

مهارت های ارتباطی، شوخ طبعی و دیگر رفتارهای فرا اجتماعی را ارزیابی می کند (۷).

از دیگر متغیرهای مرتبط با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، می توان به معنی تحصیلی اشاره کرد. این متغیر به اهمیت تحصیلات برای یادگیرندگان اشاره دارد و نوع تفسیر و انتظارات آن ها را نشان می دهد که ممکن است با دیدگاه معلمان، والدین و یا همسالان مطابقت داشته یا نداشته باشد (۸). معناها ممکن است در ارتباط با اهداف تحصیلی و نه محدود به آن ها باشد. برای برخی از دانش آموزان، تحصیل ممکن است به معنای دستیابی به اهداف خاصشان باشد و برای برخی دیگر ممکن است ارتباط اندکی با اهدافشان داشته باشد. برای مثال، تحصیل برای برخی به منظور رسیدن به یک حرفه و برای دیگری، یک منبع فشار محسوب می شود (۹). معنایی که یادگیرندگان از تحصیل دارند از دوران مدرسه آغاز می شود؛ به طوری که تحصیل برای برخی از آنان تجربه یک حس نظم، هدف در زندگی و احساس امید را در رویارویی با نگرانی ها فراهم می کند. معنای مرتبط با تحصیل می تواند تحت تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی قرار گیرد. مانند انتظارات والدین، ارزش های فرهنگی و تغییرات عمده اجتماعی. همچنین معنای تحصیل و اولویت تحصیلی در میان دانش آموزان با گذشت زمان تغییر می کند. به طوری که نسل های قدیمی تر تحصیل را فعالیتی ارزشمند در نظر می گیرند، میانسالان آن را فرصت و وسیله ای برای دستیابی به اهداف توصیف می کنند و مطالعه حاضر نیز روی جوانان انجام شده است و دلیل آن هم استخدام در آینده است (۱۰).

نتایج تعدادی از مطالعات انجام شده پیرامون موضوع پژوهش حاضر بدین شرح هستند: سعیدزاده، محمدی و اسدی (۲۰۱۸) در پژوهشی به این نتایج رسیدند که وضعیت خودکارآمدی تحصیلی، باور فراشناختی و پیشرفت تحصیلی آزمودنی ها در حد متوسط بود. همچنین بین باورهای فراشناختی و خودکارآمدی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود داشت (۱۱). کدخدایی و کرمی (۲۰۱۶) در پژوهشی نتیجه گرفتند خوش بینی و معنای تحصیل با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت معنی داری داشت. متغیرهای خوش بینی و معنای تحصیل به

لزوم جامعه درآورد و بدین ترتیب نتواند به ایفای نقش خود در زمینه شکوفایی جامعه بپردازد، در واقع باید گفت که این امکانات و نیروها به هدر رفته است. بنابراین تفکر عاقلانه حکم می کند که سرمایه ها و نیروهای به کار گرفته شده در تعلیم و تربیت به گونه ای برنامه ریزی و سازماندهی شود تا بتواند به اهداف مورد نظر خویش دست پیدا کند (۳). برای دستیابی به پیشرفت تحصیلی بایستی شرایط و عوامل گوناگونی فراهم و در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر علاوه بر مؤلفه های درون مدرسه ای، ویژگی های روان شناختی دانش آموزان نیز در پیشرفت تحصیلی آنان نقش تعیین کننده ای دارد.

از جمله عوامل روان شناختی که مورد توجه روان شناسان قرار دارد می توان به کفایت اجتماعی اشاره کرد. سپری نمودن موفقیت آمیز دوران نوجوانی و جوانی مستلزم داشتن کفایت اجتماعی خاص در چهار مؤلفه؛ کفایت و توانایی مهارت رفتاری، مهارت شناختی، کفایت هیجانی و کفایت انگیزشی است که فقدان این مهارت ها عامل اساسی ناسازگاری و مشکلات انطباقی است (۴). کفایت اجتماعی یک مفهوم قابل استفاده برای تنظیم و فراهم کردن انسجام ابعاد نسبتاً متمایز روابط دوستانه است. کفایت اجتماعی متشکل از گروهی از رفتارهای کلیدی بر اساس رشد افراد می باشد (۵). کفایت اجتماعی شامل رفتارها و مهارت های اجتماعی، عاطفی و شناختی می باشد که دانش آموزان برای سازگاری موفق نیاز دارند. کفایت اجتماعی در چگونگی گذر سالم فرد از کودکی به بزرگسالی نقش اساسی دارد. بدون مهارت های اجتماعی لازم، فرد در عرصه هایی از کار، مهارت های زندگی روزانه، زندگی مستقل و مشارکت در جامعه به دردمر می افتد (۶). پژوهش ها نشان دادند دانش آموزانی با اختلال هایی در کارکرد اجتماعی، رفتارهای ناسازگارانه زیادی (مانند عصبانیت، افسردگی)، طرد شدن از طرف همسالان و سازگاری اجتماعی ضعیف تر در زندگی آینده نشان می دهند. یکی از ویژگی های اصلی کفایت اجتماعی رشد و کاربرد مهارت های فرا اجتماعی است. مهارت های فرا اجتماعی در ایجاد روابط اجتماعی سالم و مثبت مهم هستند. سنجش کفایت اجتماعی معمولاً کیفیت هایی همچون مسئولیت پذیری، انعطاف پذیری، همدلی، توجه،

ترتیب ۲۶ و ۲۷ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی را تبیین کردند (۱۲). در پژوهشی Mrazik و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده اند دانش آموزانی که در زمینه کفایت اجتماعی نمره بالاتری کسب کرده بودند توانایی عملکرد بالاتری در موفقیت تحصیلی داشتند و نیز استقلال شخصی و مسئولیت پذیری اجتماعی بیشتری داشتند (۱۳). نتایج پژوهش Li و همکاران (۲۰۱۶) حاکی از رابطه مثبت و معنی دار سرزندگی تحصیلی با معنای تحصیلی بود (۱۴).

با توجه به نتایج پژوهش های گفته شده می توان گفت که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از اهمیت زیادی برخوردار است به طوری که پژوهشگران مختلف هر کدام تلاش کردند تا با انجام مطالعات و یافته های گوناگون، به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کمک نمایند. بدیهی است در صورت عدم توجه به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، هزینه های انسانی و مالی صرف شده در نظام آموزش و پرورش به بازدهی لازم منجر نمی شود. در همین رابطه یکی از خلاء های موجود، نبود پژوهشی است که به طور همزمان به نقش کفایت اجتماعی و معنی تحصیلی پرداخته باشد. با توجه به توضیحات شرح بالا این پژوهش با هدف پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بر اساس کفایت اجتماعی؛ با نقش میانجی معنی تحصیلی انجام شد.

روش کار

این پژوهش به روش توصیفی-همبستگی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل تعداد ۳۰۱۵ نفر از دانش آموزان پسر پایه یازدهم مدارس دولتی ناحیه ۲ شهر رشت در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۹۹ بود که از بین آن ها نمونه ای به تعداد ۳۴۱ نفر (بر مبنای جدول گرجسی و مورگان) به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند. بر همین اساس ابتدا مدارس متوسطه پسرانه مستقر در محدوده آموزشی ناحیه ۲ رشت به چهار خوشه (شمال، جنوب، شرق و غرب) تقسیم شد. سپس از هر خوشه تعداد ۴ مدرسه و از هر مدرسه تعداد ۴ کلاس درس به صورت تصادفی انتخاب و تعداد ۳۴۱ نفر از دانش آموزان علاقه مند و داوطلب آن کلاس ها وارد مطالعه شدند. در این پژوهش ملاک های ورودی شامل؛ دانش آموز پسر، مشغول به تحصیل در پایه یازدهم مدارس دولتی ناحیه ۲ شهر رشت در

سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، علاقه مند به همکاری در اجرای پژوهش و ملاک های خروج نیز شامل: عدم تمایل به همکاری در پژوهش، تکمیل پرسشنامه ها به صورت ناکامل و ناقص بود. برای جمع آوری داده های مورد نیاز از معدل دانش آموزان و پرسشنامه های شرح زیر استفاده شد: پرسشنامه جمعیت شناختی: این پرسشنامه شامل: سن، رشته تحصیلی، نوبت کاری مدرسه (صبح و عصر) و تعداد اعضای خانواده بود.

پیشرفت تحصیلی: در این پژوهش برای سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از معدل ترم دوم آنان استفاده شد. در این پژوهش نمره معدل ۱۸/۰۱ و بالاتر نمایانگر پیشرفت تحصیلی عالی، نمرات بین ۱۶/۰۱ الی ۱۸ نمایانگر پیشرفت تحصیلی خیلی خوب، نمرات ۱۴/۰۱ الی ۱۶ نمایانگر پیشرفت تحصیلی خوب، نمرات ۱۲/۰۱ الی ۱۴ نمایانگر پیشرفت تحصیلی متوسط و نمرات کمتر از ۱۲ نمایانگر پیشرفت تحصیلی ضعیف در نظر گرفته شد.

پرسشنامه کفایت اجتماعی: در این پژوهش برای سنجش کفایت اجتماعی آزمودنی ها از پرسشنامه ۴۷ سؤالی که توسط Felner و همکاران (۱۹۹۰) ساخته شده استفاده شد. پرسشنامه کفایت اجتماعی شامل چهار عامل؛ مهارت رفتاری، مهارت شناختی، مهارت های هیجانی و آمایه های انگیزشی است که کفایت اجتماعی را می سنجد. روش نمره گذاری به شیوه لیکرت می باشد و از سیستم ۱ تا ۷ پیروی می کند؛ به این ترتیب که اگر آزمودنی گزینه کاملاً مخالفم را انتخاب کند نمره ۱، مخالفم نمره ۲، تا حدی مخالفم ۳، نظری ندارم ۴، تا حدی موافقم ۵، موافقم ۶ و کاملاً موافقم نمره ۷ می گیرد. همچنین سوالات شماره ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۳، ۴۴ و ۴۵ به صورت معکوس نمره گذاری می شود، به این صورت که به کاملاً موافقم نمره ۱ و به کاملاً مخالفم نمره ۷ تعلق می گیرد. حداقل و حداکثر نمره این پرسشنامه به ترتیب ۴۷ و ۳۲۹ بوده و خط برش آن نیز ۱۸۸ می باشد. کسب نمره بیشتر نشان دهنده کفایت اجتماعی بالا در بین آزمودنی ها است. در پژوهشی Felner و همکاران (۱۹۹۰) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۸۸ صدم و روایی سازه مقیاس را طریق تحلیل عاملی برابر ۸۳ صدم محاسبه کردند (۴). در ایران پایایی پرسشنامه مذکور

مجید خطیبی و همکاران

و حق اطلاع از نتایج پژوهش) و شخصیت آزمودنی ها، (۴) رازداری و امانت داری از سوی پژوهشگر و (۵) جبران خطرات احتمالی (مانند آتش سوزی در محل اجرای پژوهش) در حین مطالعه از سوی پژوهشگر. این مقاله برگرفته از رساله دکتری تخصصی نویسنده اول در رشته روان شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان با کد اخلاق IR.IAU.Z.REC.1399.070 کمیته اخلاق در پژوهش های علوم پزشکی است که پس از دریافت مجوزهای لازم و اخذ رضایت نامه از شرکت کنندگان به اجرا درآمد.

در این پژوهش تحلیل داده ها در بخش توصیفی با استفاده از میانگین و انحراف استاندارد و در بخش استنباطی نیز ابتدا برای بررسی نرمال بودن داده ها از شاخص های کجی و کشیدگی استفاده شد. از آن جایی که داده ها نرمال بودند از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. دانش آموزان منتخب، پرسشنامه ها را به صورت انفرادی تکمیل کردند. تعداد ۲۸ پرسشنامه به علت مخدوش و ناخوانا بودن کنار گذاشته شد. بنابراین تعداد ۳۱۳ پرسشنامه تکمیل شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در ضمن کلیه عملیات آماری با استفاده از نرم افزارهای SPSS26 و AMOS24 تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها

جمعیت نمونه پژوهش حاضر دانش آموزان پسر پایه یازدهم مدارس ناحیه ۲ شهر رشت به تعداد ۳۱۳ نفر بود. نتایج نشان داد میانگین و انحراف معیار سنی افراد $17/11 \pm 1/47$ بود. تعداد ۱۱۴ نفر (۳۶/۴۲ درصد) در رشته علوم انسانی، ۹۰ نفر (۲۸/۷۵ درصد) در رشته علوم ریاضی و ۱۰۹ نفر (۳۴/۸۲ درصد) نیز در رشته علوم تجربی مشغول به تحصیل بودند. تعداد ۲۲۶ نفر (۷۲/۲۰ درصد) در مدارس نوبت صبح و تعداد ۸۷ نفر (۲۶/۷۹ درصد) نیز در مدارس نوبت عصر تحصیل می کردند. همچنین تعداد ۸۳ نفر (۲۶/۵۱ درصد) در خانواده تک فرزند، ۱۱۷ نفر (۳۷/۳۸ درصد) دو فرزند، تعداد ۷۷ نفر (۲۴/۶۰ درصد) سه فرزند و تعداد ۳۶ نفر (۱۱/۵۰ درصد) نیز در خانواده های چهار نفری زندگی می کردند. قبل از اقدام به تحلیل استنباطی داده ها، محاسبه میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش محاسبه شد. نتایج به دست آمده به شرح (جدول ۱) می باشد:

با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۸۶ صدم گزارش شده است (۱۵).

پرسشنامه معنی تحصیلی: در این پژوهش برای سنجش معنی تحصیلی آزمودنی ها از پرسشنامه ۸۶ سؤالی که توسط Henderson-king & Mitchell (۲۰۰۶) ساخته شده استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۱۰ مؤلفه است. هر مؤلفه معنای خاصی از تحصیل را نشان می دهد و کسب بیشترین نمره در هر کدام از این مؤلفه ها نشان دهنده اولویت آن معنا از جانب فرد است. مؤلفه های این پرسشنامه عبارتند از: حرفه (شامل سؤالات ۱، ۱۰، ۱۹، ۲۸، ۳۷، ۵۰، ۵۷، ۶۳، ۶۹ و ۷۵)، استقلال (شامل سؤالات ۲، ۱۱، ۲۰ و ۲۹)، آینده (شامل سؤالات ۳، ۱۲ و ۲۱)، یادگیری (۴، ۱۳، ۲۲، ۳۰، ۳۷، ۴۴، ۵۱، ۶۴، ۷۰ و ۷۶)، خود (شامل سؤالات ۵، ۱۴، ۲۳، ۳۱، ۳۸، ۴۵، ۵۲، ۵۸، ۶۵، ۷۱ و ۷۷)، گام بعدی (شامل سؤالات ۶، ۱۵ و ۲۴)، اجتماعی (شامل سؤالات ۳۹، ۴۶، ۵۳، ۵۹، ۶۶، ۷۲، ۷۸، ۸۱، ۸۳، ۸۴، ۸۵ و ۸۶)، دنیای پیرامون (شامل سؤالات ۷، ۱۶، ۲۵، ۳۲، ۴۰، ۴۷، ۵۴ و ۶۰)، اضطراب (شامل سؤالات ۸، ۱۷، ۲۶، ۳۳، ۴۱، ۴۸، ۵۵، ۶۱، ۶۷، ۷۳، ۷۹ و ۸۲) و رهایی (شامل سؤالات ۹، ۱۸، ۲۷، ۳۴، ۴۲، ۴۹، ۵۶، ۶۲، ۶۸، ۷۴ و ۸۰). پاسخ به گویه ها در یک مقیاس لیکرت شامل خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد صورت می گیرد که به ترتیب نمره های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ به هر گزینه اختصاص می یابد. حداقل و حداکثر نمره این پرسشنامه به ترتیب ۸۶ و ۴۳۰ بوده و خط برش آن نیز ۲۵۸ می باشد. کسب بیشترین نمره در هر کدام از این مؤلفه ها نشان دهنده اولویت آن معنا از جانب فرد است. در پژوهشی Henderson-king & Mitchell (۲۰۰۶) پایایی ابزار را با روش همسانی درونی تأیید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۷۷ صدم گزارش کردند (۱۶). همچنین در ایران پایایی ابزار مذکور به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شده است (۱۷). در فرآیند اجرایی پس از کسب مجوزهای سازمانی و مراجعه به مدارس منتخب نمونه های پژوهشی، قبل از ارسال پرسشنامه ها از طریق اینترنت، در ابتدای پرسشنامه ها توضیحاتی در خصوص هدف مطالعه و حفظ رازداری مطالب به آزمودنی ها داده شد. در این مطالعه ملاحظات اخلاقی به شرح زیر رعایت گردید: (۱) رضایت آگاهانه و داوطلبانه آزمودنی ها، (۲) امکان خروج از مطالعه، (۳) احترام به حقوق (حق اظهار نظر در مورد پژوهش

جدول ۱: شاخص های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) متغیرهای پژوهش در دانش آموزان پایه یازدهم

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	بیشینه-کمینه	کجی	کشیدگی
کفایت اجتماعی	۲۴۰/۶۰	۱۱/۶۹	۲۳۹-۱۶۸	۰/۰۱۱	-۰/۱۴۴
مهارت رفتاری	۱۴۸/۳۶	۱۰/۲۵	۱۷۹-۱۲۳	۰/۳۰۸	-۰/۱۳۹
آمایشهای انگیزشی	۲۹/۹۷	۴/۶۴	۴۲-۱۵	-۰/۰۶۱	-۰/۰۶۳
مهارتهای شناختی	۱۳/۲۳	۲/۸۵	۲۰-۵	-۰/۲۰۶	-۰/۳۱۳
مهارتهای هیجانی	۱۳/۰۳	۲/۸۱	۲۰-۵	-۰/۲۱۲	-۰/۵۳۸
معنی تحصیلی	۲۹۳/۲۶	۱۰/۷۹	۳۲۵-۲۶۱	۰/۰۴۹	-۰/۰۰۸
حرفه	۳۵/۱۳	۳/۵۰	۴۵-۲۴	-۰/۰۶۲	-۰/۰۳۲
استقلال	۱۳/۹۱	۲/۶۵	۲۰-۴	-۰/۳۳۷	۰/۱۱۲
آینده	۱۰/۴۸	۲/۱۵	۱۵-۴	-۰/۱۷۳	-۰/۳۱۳
یادگیری	۳۵/۳۱	۳/۸۱	۴۵-۲۴	-۰/۱۷۰	-۰/۱۸۹
خود	۳۸/۱۰	۳/۸۷	۴۸-۲۸	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۱
گام بعدی	۱۰/۶۶	۲/۰۴	۱۵-۴	-۰/۳۷۵	-۰/۲۵۹
اجتماعی	۴۲/۰۱	۴/۲۱	۵۳-۲۸	-۰/۱۸۰	-۰/۰۷۷
دنیای پیرامون	۲۷/۸۳	۳/۳۳	۳۶-۱۷	-۰/۲۴۲	-۰/۲۴۵
اضطراب	۴۱/۵۷	۴/۰۲	۵۲-۲۶	-۰/۲۵۸	۰/۱۵۵
رهایی	۳۸/۲۳	۳/۹۹	۴۷-۲۵	-۰/۵۵۳	۰/۲۹۲
پیشرفت تحصیلی	۱۶/۴۳	۱/۶۹	۱۹-۱۲	۰/۱۴۹	۰/۲۵۸

جهت بررسی فرضیات پژوهش از روش الگویابی معادلات ساختاری، مبتنی بر روش کوواریانس نرم افزار AMOS نسخه ۲۴ استفاده شده است و پارامترهای مدل به روش بیشینه درستنمایی (ML) برآورد شدند و پیش فرض های این روش مورد ارزیابی قرار گرفت. توزیع تک متغیره و چندمتغیره داده ها جهت بررسی توزیع طبیعی و داده های پرت به صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفت. وجود داده های پرت چندمتغیری با استفاده از Mahalanobis d-squared method $p < ۰/۰۰۱$ و توزیع نرمال چندمتغیری با استفاده از ضریب مردیا (بالاتر از ۲۰) بررسی شد.

نتایج (جدول ۱) نشان داد قدرمطلق کجی برای هیچ کدام از متغیرها، بزرگتر از ۳؛ و مقدار قدرمطلق کشیدگی برای هیچ کدام از متغیرها، بزرگتر از ۱۰ نبود. بنابراین براساس نظر Kline (۲۰۰۵)، می توان گفت انجام این تحلیل از نظر نرمال بودن تک متغیری اشکالی ندارد. نتایج ماتریس همبستگی پیرسون نشان داد بین کفایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی ($p < ۰/۰۰۱$, $r = ۰/۳۲۰$)، معنی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی ($p < ۰/۰۰۱$, $r = ۰/۳۶۲$)، معنی تحصیلی با کفایت اجتماعی ($p < ۰/۰۰۱$, $r = ۰/۱۹۴$) رابطه مستقیم و معنی داری مشاهده شد.

جدول ۲: شاخص های برازندگی الگوی پیشنهادی و نهایی پژوهش حاضر

شاخصهای برازندگی الگو	df	p-value	CMIN/df	RMSEA	PNFI	CFI	PCFI	IFI	GFI
الگوی پیشنهادی	۸۹	۰/۰۰۰	۰/۹۵۰	۰/۰۸۵	۰/۶۰۵	۰/۸۸۷	۰/۷۰۲	۰/۸۹۱	۰/۸۸۶
الگوی نهایی	۸۳	۰/۸۴۳	۰/۸۴۵	۰/۰۴۶	۰/۶۹۸	۰/۹۰۶	۰/۷۳۷	۰/۹۰۷	۰/۹۱۰

*میزان قابل قبول شاخص ها: CMIN/DF ($< ۰/۰۰۸$)، RMSEA ($< ۰/۰۹$)، PNFI، PCFI، ($> ۰/۵$)، CFI، GFI، IFI ($> ۰/۹$)، $p < ۰/۰۰۱$ (قابل قبول).

۰/۱۹ را در معادلات ساختاری به ترتیب قوی، متوسط و ضعیف توصیف می کند (۱۸). ضریب تعیین متغیر پیشرفت

شاخص R^2 میزان واریانس تبیین شده متغیرهای نهفته درون را نشان می دهد. Chin (۱۹۹۸) مقادیر R^2 ، $۰/۶۷$ ، $۰/۳۳$ و

مجید خطیبی و همکاران

هم چنین مشاهده می شود، ضریب تعیین متغیر معنی تحصیلی ۳۰ درصد در حد متوسط می باشند. (جدول ۳) نیز ضرایب استاندارد مسیرها و (شکل ۱) الگوی نهایی (اصلاح شده) مدل را نشان می دهد.

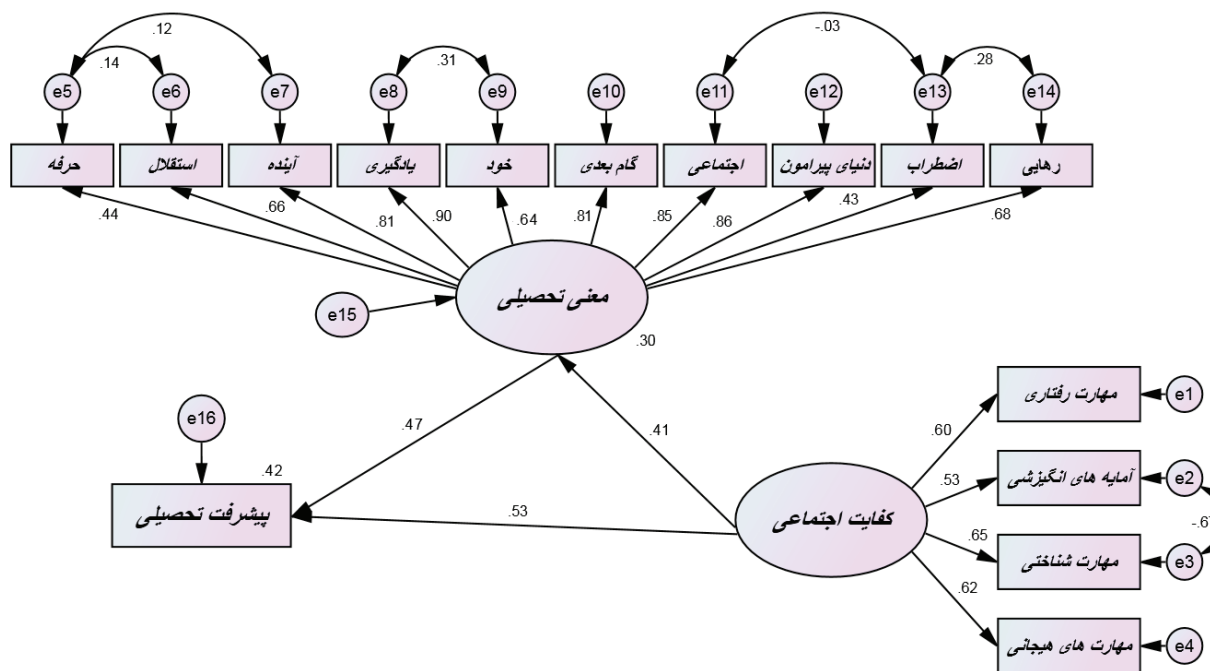
تحصیلی ۰/۴۲۰ می باشد که نشان می دهد تمامی متغیرهای مستقل و میانجی یعنی کفایت اجتماعی و معنی تحصیلی می توانند ۴۲ درصد از تغییرات پیشرفت تحصیلی را پیش بینی کنند که این میزان در حد متوسط می باشد.

جدول ۳: ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی نهایی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری (P)
کفایت اجتماعی ---> پیشرفت تحصیلی	۰/۵۳۰	۰/۰۳۶	۵/۴۲۶	<۰/۰۰۱
معنی تحصیلی ---> پیشرفت تحصیلی	۰/۴۷۰	۰/۰۴۵	۴/۳۳۱	<۰/۰۰۱
کفایت اجتماعی ---> معنی تحصیلی	۰/۴۱۰	۰/۰۱۸	۴/۰۰۳	<۰/۰۰۱

را مشاهده کرد. بنابراین، براساس ضرایب استاندارد و مقادیر بحرانی ارائه شده در (جدول ۳)، همه مسیرهای مستقیم معنی دار هستند ($P < 0.01$).

نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در مدل نهایی نشان می دهد که در کل نمونه تمامی ضرایب مسیر از لحاظ آماری معنی دار بودند. با استناد به (جدول ۳) می توان ضرایب استاندارد کلیه مسیرها در الگوی نهایی

شکل ۱: ضرایب استاندارد الگوی نهایی رابطه ساختاری کفایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی از طریق واسطه گری معنی تحصیلی در دانش آموزان پایه یازدهم

توان در (جدول ۴) مشاهده نمود. در (جدول ۴) منظور از داده، اثر غیر مستقیم در نمونه اصلی؛ و بوت، میانگین برآوردهای اثر غیر مستقیم در نمونه های بوت استرپ است. همچنین، در این جدول، سوگیری، بیانگر تفاضل بین داده و بوت و خطای معیار نیز نشان دهنده انحراف معیار برآوردهای غیر مستقیم در نمونه های بوت استرپ است.

در الگوی نهایی پژوهش حاضر یک مسیر غیر مستقیم یا واسطه ای وجود دارد. برای تعیین معنی داری رابطه واسطه ای و اثر غیر مستقیم متغیر مستقل بر متغیر وابسته از طریق میانجی از روش Bootstrap در برنامه Macro Preacher & Hayes (۲۰۰۸) استفاده گردیده است (۱۹). نتایج بوت استرپ برای مسیر واسطه ای الگوی نهایی پژوهش حاضر را می

جدول ۴: نتایج بوت استرپ برای مسیر غیر مستقیم الگوی پژوهش

سطح معنی داری	شاخص				مسیر
	حد بالا	حد پایین	خطا	سوگیری	
<۰/۰۰۱	۰/۳۸۶۹	۰/۲۸۴۴	۰/۱۰۴۴	۰/۰۰۰۱	کفایت اجتماعی به پیشرفت تحصیلی از طریق معنی تحصیلی

و توانایی شناختی آنان است. کفایت اجتماعی دربرگیرنده عواملی چون خودآگاهی، آگاهی اجتماعی، مدیریت خود، مهارت های ارتباطی و مسئولیت تصمیم گیری می باشد (۶). هسته مرکزی کفایت اجتماعی مهارت های ارتباطی است؛ زیرا از طریق مهارت های ارتباطی مؤلفه های دیگر کسب می شود. در کفایت اجتماعی سه جنبه مهم وجود دارند: الف) توانایی ایجاد روابط بین فردی سالم و مثبت و حل تعارضات، ب) توسعه واضح هویت خود در جمع و یک گروه یا هویت جمعی، ج) گرایش به سوی شهروند مسئول و دلسوز (۵). همچنین کفایت اجتماعی پایه و اساسی برای گسترش طیفی از پیامدهای مطلوب از قبیل اعتماد به نفس، رفاه اجتماعی، کیفیت دوستی، مسئولیت پذیری جنسی، پذیرش توسط همسالان و شایستگی های تحصیلی است (۲).

در بخش دیگری از این پژوهش نتایج نشان داد که اثر غیرمستقیم کفایت اجتماعی با نقش واسطه ای معنی تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی با استفاده از روش برآورد بوت استرپ برآورد شد. این یافته با نتایج پژوهش های فولادی و همکاران (۲۳)، کدخدایی و کرمی (۱۲)، Yang و همکاران (۲۴) و Li و همکاران (۱۴) همسو است. در همین رابطه مهربان و همکاران بیان می کنند افرادی که قصد ادامه تحصیل دارند، معنای خاصی از مفهوم ادامه تحصیل داشته و اهداف خاصی را هم در راستای آن دنبال می کنند (۱). حال که در زمان کنونی ادامه تحصیل و ورود به دانشگاه درخواست اغلب دانش آموزان سال آخر دبیرستان است، احتمالاً وقتی دانشجو شدند با خود یک دیدگاه تحصیلی و معنی از تحصیل به دانشگاه می آورند (۸). در تبیین این یافته می توان گفت عوامل شناختی و عاطفی درگیر در امر تحصیل بر پیشرفت و ارتقای علمی دانش آموزان بسیار مؤثر هستند. یکی از عوامل شناختی معنای تحصیلی است (۲۳). دانش آموزانی که قصد ادامه تحصیل دارند معنای خاصی از این منظور دارند و اهداف خاصی را نیز در راستای آن دنبال می کنند. معنای تحصیل و اولویت تحصیلی در میان دانش آموزان با گذشت زمان تغییر

نتایج (جدول ۴) نشان داد، حد پایین فاصله اطمینان برای معنی تحصیلی به عنوان متغیر میانجی بین کفایت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی (۰/۲۸۴۴) و حد بالای آن (۰/۳۸۶۹) است. سطح اطمینان برای این فاصله اطمینان ۹۵٪ و تعداد نمونه گیری مجدد بوت استرپ ۲۰۰۰ است. با توجه به اینکه صفر بیرون از این فاصله اطمینان قرار می گیرد و از لحاظ آماری معنی دار می باشد، بنابراین معنی تحصیلی در رابطه بین کفایت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پایه یازدهم نقش میانجیگری دارد.

بحث

هدف پژوهش حاضر پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بر اساس کفایت اجتماعی؛ با نقش میانجی معنی تحصیلی بود. نتایج به دست آمده از الگوسازی معادلات ساختاری نشان داد که مقادیر کفایت اجتماعی بر متغیر پیشرفت تحصیلی اثر مستقیم معنی دار داشت. این یافته با نتایج پژوهش های دهقانی و همکاران (۲۰)، سعیدزاده و همکاران (۱۱)، Mrazik و همکاران (۱۳) و Mafra (۲۱) همسو است. در همین رابطه گرن معتقد است کفایت اجتماعی شامل رفتارها و مهارت های اجتماعی، عاطفی و شناختی می باشد که دانش آموزان برای سازگاری موفق نیاز دارند. کفایت اجتماعی در چگونگی گذر سالم فرد از کودکی به بزرگسالی نقش اساسی دارد (۲۲). در تبیین این یافته می توان گفت کفایت اجتماعی شایستگی و شرایط داشتن مهارت های شناختی، اجتماعی، هیجانی و رفتاری است که برای رشد سالم و تطابق با محیط اجتماعی ضروری می باشند (۴). مشکلاتی که دانش آموزان در زمینه تعاملات اجتماعی با آن ها مواجه هستند به کمبود مهارتشان در زمینه شروع و تداوم مهارت های اجتماعی مثبت در این گروه باز می گردد و ممکن است از نظر روابط اجتماعی با مسائلی مواجه شده و از لحاظ کفایت اجتماعی دچار شک و تردیدهایی شوند (۳). علاوه بر این کفایت اجتماعی به عنوان توانایی دانش آموزان برای عمل به شیوه سازگارانه متناسب با سن

دانش آموزان ارزیابی شود و در صورت پایین بودن نمرات، دوره های آموزشی ویژه ای برای ارتقای کفایت اجتماعی آن ها پیش بینی شود. در مراکز مشاوره و تربیتی- تحصیلی برنامه های آموزش کفایت اجتماعی در اختیار دانش آموزان قرار گیرد. پژوهشی مبنی بر اثربخش بودن نقش مشاوران مدارس در بهبود معنی تحصیل دانش آموزان انجام شود. برای ارتقاء پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، کارگاه هایی توسط روانشناسان در راستای افزایش هدف تبحری (انگیزش درونی) و هدف عملکردی (انگیزش بیرونی) برگزار گردد. با ایجاد نمایشگاه های تولیدات و دست ساخته های دانش آموزان و آشنا کردن آنان نسبت به فرهنگ کارآفرینی گامی در جهت خودباوری، معنی دار کردن تحصیل و ایجاد انتظار مثبت از آینده حرفه ای و تحصیلی برداشته شود. حمایت و ارائه اطلاعات واقعی توسط مشاوران، والدین و اولیاء مدرسه در پیش از ورود به دوره متوسطه از عوامل مهمی هستند که می تواند در شکل گیری معنی از تحصیل نقش مؤثری داشته باشد.

سیاسگزارى

این مقاله حاصل رساله دکتری در رشته روانشناسی تربیتی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان بود؛ نویسندگان مقاله بر خود لازم می دانند از تمامی افرادی که در اجرای این رساله همکاری داشتند، تشکر و قدردانی نمایند. مقاله مذکور مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول بود، همچنین تمامی هزینه های این پژوهش توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

تعارض منافع

بین نویسندگان مقاله هیچ گونه تعارض منافع وجود نداشت.

می کند. به طوری که نسل های قدیمی تر تحصیل را فعالیتی ارزشمند در نظر می گیرند، میانسالان آن را فرصت و وسیله ای برای دستیابی به اهداف توصیف می کنند و جوان ترها تحصیل را امتیازی برای استخدام شدن و بهره مندی از فرصت های شغلی می دانند (۹). معنای تحصیلی بخشی از سیستم شناختی دانش آموزان قبل از ورود به دانشگاه را منعکس می سازد و دانش آموزان دارای معنای تحصیلی بالا در پردازش اطلاعات و جهت گیری انگیزشی برای مطالعه قوی تر هستند که این عوامل احتمال موفقیت تحصیلی دانش آموزان دارای معنای تحصیلی بالا را افزایش می دهد (۲۰).

این پژوهش با محدودیت هایی روبرو بود که می توان به موارد زیر اشاره کرد: الف) با وجود تلاش بسیار، پژوهشگر موفق به پیدا کردن پژوهشی که به طور مستقیم به این موضوع پرداخته باشد، نشد. ب) تعداد زیاد سؤال های پرسشنامه ها به طولانی شدن زمان اجرای آن انجامید که بر مقدار دقت پاسخ های شرکت کنندگان بی تأثیر نبود. ج) این پژوهش صرفاً برای دانش آموزان متوسطه پایه ۱۱ آموزش و پرورش ناحیه ۲ رشت برگزار شد، بنابراین تعمیم آن به سایر جامعه بایستی با احتیاط صورت گیرد.

نتیجه گیری

بر اساس نتایج یافته های این پژوهش می توان نتیجه گیری کرد مدل ساختاری پژوهش با داده های گردآوری شده برآزش داشت و برای تبیین رابطه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می توان از متغیر کفایت اجتماعی با میانجی گری معنی تحصیلی استفاده کرد. بر اساس یافته های پژوهش پیشنهاد می شود؛ در آغاز سال تحصیلی، کفایت اجتماعی

References

1. Mehriyan E, Jenaabadi H, Pourghaz A. The relationship between academic meaning and perceived stress and academic optimism in students of neyshabour city in educational psychology. University of Sistan and Baluchestan. 2018. [Persian]
2. Seyf A. A Modern educational psychology. Tehran, Doran publications. 2017. [Persian]
3. Setayeshi M, Mirnasab MM, Mohebbi M. The relationship between hopefulness and academic achievement, The mediating role of the academic procrastination. Journal of education and evaluation. 2017;10:125-142. [Persian]
4. Felner RD, Lease AM, Phillips RS. Social competence and the language of adequacy as a subject matter for psychology: A quadripartite tri-level framework. The development of social competence in adolescence. 1990:245-264. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0609-0_4
5. Renk K, Phares V. Cross-informant ratings of social competence in children and adolescents. Clinical psychology review. 2004;24(2):239-254. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.01.004>
6. Ghadampour E, Yousefvand M, Rajabi H. The role of academic optimism, metacognitive be-

- liefs, cognitive emotion regulation in predicting academic disability. *Journal of educational psychology studies*. 2018;3:204-241. [Persian]
7. Salibi Zh, Modaresi Gh. The relationship between public health and job burnout and social competence of elementary school teachers in Tehran. *Journal of women*. 2016;7:127-154. [Persian]
 8. Blackmore J, Gribble C, Rahimi M. International education, the formation of capital and graduate employment: Chinese accounting graduates' experiences of the Australian labour market. *Critical Studies in Education*. 2017;58(1):69-88. <https://doi.org/10.1080/17508487.2015.1117505>
 9. Sanobar A, Raissi E. Comparison of education levels and attitudes toward marriage among young girls and boys in Tehran. *Journal of developmental psychology*. 2018;7:37-52. [Persian]
 10. Henderson-King D, Smith MN. Meanings of education for university students: Academic motivation and personal values as predictors. *Social Psychology of Education*. 2006;9(2):195-221. <https://doi.org/10.1007/s11218-006-0006-4>
 11. Saeedzade M, Mohammadi Y, Asadi F. The role of metacognition and self-efficiency in student's educational achievement. *Journal of Yazd medical sciences education development studies center*. 2018;13:140-149. [Persian]
 12. Kadkhodaie MS, Karami Z. The relationship between optimism and meaning of education with academic motivation of students. *Higher education letter*. 2016;9:143-159. [Persian]
 13. Mrazik M, Naidu D, Borza C, Kobitowich T, Shergill S, King Devick. Computerized neurocognitive test scores in professional football players with learning and attentional disabilities. *Journal of the neurological sciences*. 2019;399:140-143. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2019.02.020>
 14. Li Y, Ren Z, Ren F, Zhu Q, Liu Y, Zhang S. On the relationship of extraversion, vitality and meaning in life among Chinese college students. *Advances in Psychology*. 2016;6(1):85-90. <https://doi.org/10.12677/AP.2016.61011>
 15. Afroz Gh, Ghasemzadeh S, Taziki T, Delgoshad A. Effectiveness of mood regulation skills training on self concept and social competence of students with learning disabilities. *Journal of learning disabilities*. 2014;3:112-118. [Persian]
 16. Henderson-King D, Mitchell AM. Do materialism, intrinsic aspirations, and meaning in life predict students' meanings of education?. *Social Psychology of Education*. 2011;14(1):119-34. <https://doi.org/10.1007/s11218-010-9133-z>
 17. Esazadeghan A, Hassani M, Ahmadiyan L. Students and the meaning of education. *Journal of culture strategy*. 2009;7:147-165. [Persian]
 18. Chin WW. The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*. 1998;295(2):295-336. <https://doi.org/10.4236/jbise.2010.36079>
 19. Preacher KJ, Hayes AF. Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior research methods*. 2008;40(3):879-891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>
 20. Dehghani Y, Hekmatianfard S, Kamran L. Effectiveness of emotional regulation training in improving adaptability and social adequacy of students with learning disabilities. *Quarterly of applied psychology*. 2019;13:229-250. [Persian]
 21. Mafra H. Development of learning and social skills in children with learning disabilities: an educational intervention program. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015;209:221-228. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.220>
 22. Green JL. Peer support systems and professional identity of student nurses undertaking a UK learning disability nursing programme. *Nurse education in practice*. 2018;30:56-61. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.11.009>
 23. Fouladi A, Kajbaf MB, Ghamarani A. Effectiveness of academic buoyancy training on academic meaning and academic performance of third grade girl students at the first period of high school in Mashhad city. *Journal of research in school and virtual learning*. 2016;4:93-103. [Persian]
 24. Yang CC, Holden SM, Carter MD, Webb JJ. Social media social comparison and identity distress at the college transition: A dual-path model. *Journal of Adolescence*. 2018;69:92-102. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.09.007>